

YUNUŞ EMRE İMAM HATİP ORTAOKULU

Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Servisi Bülteni

ÇOCUKLARIMIZA SORUMLULUK BİLİNCİ KAZANDIRMA

SORUMLULUK

Sorumluluk “bireyin uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ve kendisine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Çocuğun sorumluluk alması duygusal sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimi açısından önemlidir.

Sorumluluklar aslında yetişkinliğe hazırlıktır. Nitekim yetişkin rolünün tanımlarından birisi, sorumluluk almak ve aldığı sorumlulukları yerine getirmektir.

Çocuklarının bağımsız yaşam becerileri kazanıp kendi ayakları üzerinde durması bütün anne babaların arzusudur.

Sorumluluk eğitiminin temelinde çocuğa kendini kontrol edebilme becerisini geliştirmesine ve çevresine uyum sağlamasına yönelik olan disiplin yatmaktadır.

Sorumluluk Bilincinin Gelişmesinde Ailenin Önemi

SORUMLULUK

Sorumluluk kazandırmanın belli bir yaşı yoktur; çocuğun kendi başına bir işi yapmaya istekli ve hazır olduğu zamanlar vardır ve bu zamanlarda ona gerekli imkânlar hazırlanmalıdır. Her ihtiyacı anne baba tarafından karşılanan, neyi, nerede ve nasıl yapacağı kendisine hatırlatılan, yanlış yaptığında da azarlanan ve kınanan çocuklar, bağımsız kişilik geliştiremezler ve iç denetim sağlayamazlar. Duygularını, tepkilerini ifade etmesine izin verilmeyen çocuklar, bağımsız bir kişilik geliştiremedikleri için sorumluluk duygusu kazanmakta da zorlanırlar.

Sorumluluk kazanımında çocuğa model olmak önemlidir. Anne babanın günlük hayatta kendi sorumluluklarına ilişkin tutum ve davranışları, çocuklar üzerinde etkilidir. Sizin de sorumluluklarınız olduğunu çocuğunuza açıklayın. Ev içinde üstlenilecek görevleri kesin ve net bir şekilde ifade edin yoksa çocuğunuz her şeyi kendisi yapıyormuş gibi bir düşünceye kapılarak şikâyet edebilir. Ayrıca kardeşler arasında sorumluluk dağılımında adil olunmalıdır.

Çocuklara Ebeveyn Yaklaşımli Sorumluluk Kazandırma Süreci

1)Bilgilendirme

Çocuğa kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar, niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını anlar ve bilirlerse, ne zaman ailelerin yardımcı olmaları gerektiğini ne zaman bağımsız davranabileceklerini de öğrenmiş olurlar.

2)Takip

Çocuğunuza verdiğiniz görevi yerine getirebilmesi için ona belli bir süre tanıyın. Bu süre içerisinde, sorumlu davranışın yerine getirilip getirilmediğine, ne sürede ortaya çıktığına ve hangi zamanlarda yapılıp yapılmadığına dikkat edilmelidir.

3)Geri Bildirim

Çocuğa belli bir süre sonra sorumluluk gelişimi hakkında bilgi verilmelidir. Sorumlu davranış sayısında artış varsa motive edilmeli, verilen sorumluluklar yerine getirilmediğinde ise olası nedenleri konusunda çocukla paylaşımında bulunulmalıdır.

4) Hatırlatma

Sorumlu davranış yerine getirilmiyorsa, yeniden hatırlatma sürecine gidilmeli ve davranış değişikliği gerçekleşene kadar devam edilmelidir.

SORUMLULUK DUYGUSU

Çocuklara sorumluluk duygusunu kazandırabilmek için gelişim dönemleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak en önemli noktadır. Çocuklarınız hangi yaşta, neyi yapabilirler? Bu sorunun cevabını verebilmek için hem onların bulunduğu yaş döneminin genel gelişim özelliklerini bilmeli hem de çocuğunuzun beceri düzeyi hakkında bol bol gözlem yaparak bilgi sahibi olmalısınız. Bununla beraber anne-babaya düşen görev; çocuğunuz yaptığı işe motive ve teşvik etmek, görevini tamamladığında da başarıya duygusunu tatması için onu sözel olarak ödüllendirmektir.

6 Yaş Sorumluluklar	7 yaş Sorumluluklar	8 yaş Sorumluluklar	9 yaş Sorumluluklar	10 Yaş Sorumluluklar	11-17 Yaş Sorumluluklar
Tek başına giyinip soyunmak	Çantasını hazırlamak	Hatırlatmadan öz bakımını yapmak	İlgilerini belirleyip zamanı planlamak	Kendi yatak çarşafını değiştirmek	Kendi haklarını savunmak
Sofranın hazırlanması ve toplanmasına yardımcı olmak	Ödevlerini yapmak	Yardım almadan banyo yapmak	Ev dışı yakın yerlere gidip gelmek	Liste ile market alışverişi yapmak	Başkalarının haklarına saygı göstermek
Yanlışlıkla döktüklerini toplamak	Kitaplarını korumak	Odasını, yatağını, çalışma masasını düzenlemek	Kardeşinin beslenmesine yardımcı olmak	Basit yaralanmalarla başa çıkmak	Eve dönüş saatine uymak
Ayakkabılarını bağlamak	Giyeceklerini seçmek	Okuldan gelen mesajları anne babasına iletmek	Alışveriş yapmak	Özel günleri planlamak	Evde tek kalmak
Evin toplanmasına yardım etmek	TV izleme saatine uymak		Evdeki Tamir işlerine yardım etmek	Arkadaşlarını evde ağırlamak	Kendi başına ulaşılabilecek araçlarına binmek
	Harçlığını bağımsızca kullanmak	Dersleri ile ilgili sorumlulukları almak	Akranları ile iyi geçinmek	Kendi randevularını takip etmek	Para biriktirmek

SORUMLULUĞU DESTEKLEYİCİ İFADELER KULLANIN

Çocuğunuz sorumluluklarını yerine getirmediği zaman tehdit etmek, hangi ceza veya yaptırımlarla karşılaşabileceğini söylemek yerine, işini bitirdiğinde onu manevi yönden destekleyerek (aferin, çok güzel oldu, teşekkür ederim gibi) güven duygusunun ve sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlayın. Ceza yerine davranışlarının sonucunu görmesini sağlayın.

SORUMLULUKLARA BİRLİKTE KARAR VERİN

Çocuğunuzun alması gereken sorumlulukları belirlerken çocuğunuzla birlikte karar verin.Örneğin; evcil hayvan beslemek veya bir çiçeğin bakımını üstlenmek, takım sporuna katılmak gibi yada 6-7 yaşlarında çocuğunuzla “Bence artık yatağın kendin toplayabilecek kadar büyüdün. Bundan sonra sabahları yatağın senin toplamanı istiyorum. Bence yapabilirsin. Ne dersin? Hadi gel, sana bunu nasıl yapacağını göstereyim.” şeklinde bir diyalogla çocuğunuza yatağın toplama sorumluluğu verebilirsiniz.

SORUMLULUKLARI YERİNE GETİRME KONUSUNDA ÖRNEK OLUN

Sorumluluk kazanımında çocuğa model olmak önemlidir. Anne babanın günlük hayatta kendi sorumluluklarına ilişkin tutum ve davranışları, çocuklar üzerinde etkilidir. Sizin de sorumluluklarınız olduğunu çocuğunuza açıklayın. Ev içinde üstlenilecek görevleri kesin ve net bir şekilde ifade edin yoksa çocuğunuz her şeyi kendisi yapıyormuş gibi bir düşünceye kapılarak şikâyet edebilir. Ayrıca kardeşler arasında sorumluluk dağılımında adil olunmalıdır.

Ödev Sorumluluğu

Bazen ödevin bitmesine o kadar odaklanıyoruz ki asıl amacını gözden kaçırıyoruz. Ödev çocuklara iki açıdan fayda sağlar:

1. Ödev becerileri geliştirir ve alıştırma yaptırır. Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için farklı mekân ve zamanda bilginin tekrar edilmesi gerekir.
2. Ödev sorumluluk öz disiplin, bağımsızlık, azim ve zaman yönetimi kazandırır

Ailenin işi	Çocuğun işi	Öğretmenin işi
Ödev yapmaya düzenli zaman ayırma	Kitaplara ve ödevlere sahip çıkma	Yönlendirme
Ödev yapmak için düzenli bir yer ayırma	Zamanında başlama ve bitirme	Araç gereç sağlama
Gerekli araç gereç sağlama	Az bir yardımla ödevi bitirme	Süreyi belirleme
Az bir yardımda bulunma	Ödevi zamanında bitirme	Teşvik etme
Bitmeyen ödevler için mantıksal sonuçlar uygulama	Notların ve diğer sonuçların sorumluluğu olduğunu kabullenme	Teslim edilen ödevle ilgili geri bildirimde bulunma

Sorumluluğu öğrenmek de diğer beceriler gibidir;

çocuk ne kadar çok denerse, bu konuda

o kadar başarılı olur. Bunun için öncelikle evde bazı sorumluluklara sahip olması, onun okuldaki sorumluluklarını da üstlenmesine yardımcı olur.

Sorumluluk becerisinin gelişiminde unutulmaması gereken; sorumluluk kazanımının bir anda

olmayacağı, uzun ve sağlam adımlarla ilerlenmesi gereken bir kazanım olduğudur. Bir

beceriye ne kadar çok pratik etme şansınız olursa, o alanda kendinizi o kadar çok geliştirebilirsiniz. Bu nedenle çocuğunuzun sorumluluklarını yerine getirebilmesi için ona fırsat vermek, her yaptığında bu davranışı beğendiğinizi sözel pekiştirenlerle fark ettirmek ve çocuğunuzu bu becerileri sergilemesi için teşvik etmek çok önemlidir.

Sorumluluk bilinci kazandırma da dikkat edilmesi gereken noktaları özetlersek;

Sorumluluk verirken çocuğun yaşına, bulunduğu gelişim dönemine uygun sorumluluklar vermek gerekir.

Sorumluluk verirken olanak buldukça seçim yapmasına fırsat vermek gerekir.

Emredici olmamaya ve uygun sosyal sözcükleri kullanmaya dikkat etmek gerekir

Uzun anlaşılabilir cümleler kurmamaya ve çocuğun gelişim düzeyine uygun yönergeler vermeye özen göstermek gerekir.

Çocuğun sorumluluk almak istediği durumları iyi değerlendirip hevesini kırmadan sorumluluğu yerine getirmesine yardımcı olmak gerekir.

Çocuğun üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirebilmesi için cesaretlendirmek gerekir.

Sorumlu şekilde davrandığı durumlarda desteklemek ve ödüllendirmek gerekir.

Çocuğun yaşıyla doğru orantılı olarak sorumlulukları arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Eğitim ve Bilim 2017, Cilt 42, Sayı 189, 287-303

• Mackenzie,R,J.(2014).Çocuğunuza Sınır Koyma, Yakamoz Yayıncılık, İstanbul

• Civelek,B.2006.Çocuklara Sorumluluk Bilinci Kazandırmak. Çoluk Çocuk Dergisi.sayı:58;20-22

• Nelsen, J.,Lynn Lott-Stephen Glenn, Çocuk Eğitiminde A'dan Z' ye Pozitif Disiplin, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2002